

به نام خدا

نظامی گنجوی و بررسی آثار او

مؤلف :

طوبی اسماعیل پور

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: اسماعیل پور، طوبی، ۱۳۵۱
عنوان و نام پدید آور: نظامی گنجوی و بررسی آثار او/ مولف طوبی اسماعیل پور.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۱۰۲ ص.
شابک: ۰-۳۶۳-۴۰۸-۶۲۲-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: نظامی گنجوی - بررسی آثار
رده بندی کنگره: PN۲۱۵۳
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۱۳
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۸۶۳
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: نظامی گنجوی و بررسی آثار او
مولف: طوبی اسماعیل پور
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲
چاپ: زیرجد
قیمت: ۱۰۲۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<http://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۰-۳۶۳-۴۰۸-۶۲۲-۹۷۸
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

تقدیم به پدرم
کوهی استوار و حامی من در طول تمام زندگی

تقدیم به مادرم
سنگ صبوری که الفبای زندگی به من آموخت

تقدیم به همسرم
که در سایه همیاری و همدلی او به این منظور نائل شدم.

تقدیم به فرزندانم
امید بخش جانم که آسایش آنها آرامش من است.

فهرست

۷.....	فصل اول: زندگی نامه نظامی گنجوی:
۸.....	مقدمه :
۱۰.....	تولد و کودکی تحصیلات و تأثیرات فکری:
۱۲.....	زندگی شخصی و اجتماعی:
۱۵.....	محیط فرهنگی و ادبی زمانه:
۲۴.....	تاریخچه نوشتن هر اثر:
۲۶.....	ساختار و محتوای هر اثر:
۲۹.....	فصل دوم: بررسی مفاهیم اصلی در آثار نظامی:
۳۴.....	حکمت و عرفان:
۳۶.....	عدالت و انسان دوستی:
۳۷.....	تحلیل سبک ادبی نظامی:
۳۸.....	ویژگی های زبان و سبک شعری:
۴۰.....	استفاده از تشبیه، استعاره و تمثیل:
۴۵.....	فصل سوم: تأثیر نظامی بر ادبیات فارسی:

- ۴۶ نقش نظامی در تحول داستان‌سرایی فارسی:
- ۴۸ تأثیر او بر شاعران پس از خود:
- ۴۹ نظامی در ادبیات جهانی:
- ۵۲ نقش نظامی در ادبیات جهانی و تأثیر بر ادبیات شرق و غرب:
- ۵۵ فصل چهارم: موضوعات اجتماعی و سیاسی در آثار نظامی:**
- ۵۶ بررسی پیام‌های اجتماعی و اخلاقی در اشعار:
- ۵۹ ارتباط آثار نظامی با شرایط سیاسی زمانه:
- ۶۰ تصویر زنان در آثار نظامی:
- ۶۲ تحلیل شخصیت‌های زن در آثار نظامی (شیرین، لیلی و):
- ۶۴ نقش زنان در داستان‌ها و نگرش نظامی به آن‌ها:
- ۶۹ فصل پنجم: تحلیل نمادها و سمبول‌ها در آثار نظامی:**
- ۷۴ بررسی نمادهای تکرار شده در اشعار:
- ۷۵ تفسیر عرفانی نمادها:
- ۷۸ بررسی نسخه‌های خطی و چاپی آثار نظامی:
- ۸۳ نسخه‌های خطی:
- ۸۹ مهمترین نسخه‌های خطی موجود:

تاریخچه چاپ و نشر آثار: ۹۳

نتیجه گیری: ۹۵

منابع: ۱۰۱

فصل اول: زندگی نامه نظامی گنجوی:

زندگی نامه نظامی گنجوی از مهم ترین بخش های مطالعه این شاعر بزرگ است. نظامی گنجوی، با نام اصلی "الیاس بن یوسف"، در سال ۵۳۵ هجری قمری در شهر گنجه (امروزه در آذربایجان) به دنیا آمد. او در خانواده ای با فرهنگ و آشنایی با ادبیات و علم پرورش یافت که در رشد فکری او تأثیر بسزایی داشت. (معصومی، ج. ۱۳۹۷)

گنجه، شهر زادگاه نظامی، در قرن ششم هجری قمری یکی از مراکز فرهنگی و علمی مهم منطقه بود. این شهر تحت تأثیر تمدن اسلامی و فارسی، مملو از شعر، فلسفه، و حکمت بود و همین محیط در شکل گیری ذهنیت فرهنگی نظامی نقش داشت.

نظامی در دوران کودکی و جوانی، به تحصیل علوم مختلف از جمله فقه، فلسفه، ریاضیات و ادبیات پرداخت. وی همچنین به علوم دینی و عرفان علاقه مند بود و از طریق مطالعه متون مقدس و آثار فلاسفه و حکما به دانش عمیقی دست یافت.

برخلاف بسیاری از شاعران هم عصرش، نظامی از حامیان دربار مستقل بود و به ندرت در مدح پادشاهان شعر سرود. این استقلال باعث شد که نظامی بتواند دیدگاه های عمیق تر و انسانی تر در اشعارش بیان کند و به جای تملق، به مسائل اجتماعی و اخلاقی بپردازد. نظامی در زندگی خود با چند زن ازدواج کرد، که مهم ترین آن ها "آفاق" بود. وی در برخی آثارش به این همسرش اشاره کرده است. مرگ آفاق در جوانی تأثیر عمیقی بر نظامی گذاشت و در شعرهایش به تصویرسازی غم و عشق اشاره های زیادی دارد.

دوران شاعری نظامی بیشتر در میان سالی اش آغاز شد. او با اثر "مخزن الاسرار" به شهرت رسید و سپس آثار دیگر خود همچون "خسرو و شیرین"، "لیلی و مجنون"، "هفت پیکر" و "اسکندرنامه" را نوشت که همگی از شاهکارهای ادب فارسی به شمار می آیند. سبک شعری نظامی تلفیقی از حکمت، اخلاق، عشق و عرفان است. او در هر یک از آثارش به عمق مفاهیم انسانی پرداخته و تلاش کرده تا با زبانی شیوا و تصویری، داستان های عاشقانه و حکایات آموزنده ای خلق کند. نظامی علاوه بر جنبه های داستانی و عاشقانه آثارش، از مفاهیم عرفانی نیز بهره می برد.

او در بسیاری از اشعار خود به موضوعاتی همچون وحدت وجود، عشق الهی، و سیر روحانی انسان اشاره کرده است که نشان‌دهنده تأثیر عرفان بر ذهن اوست. نظامی در اشعارش علاوه بر مفاهیم عرفانی و عاشقانه، به مسائل اجتماعی نیز توجه ویژه‌ای داشت. او با استفاده از داستان‌های تمثیلی و حکایات، به نقد نابرابری‌ها، ظلم و بی‌عدالتی در جامعه پرداخت و همواره به دنبال ترویج اخلاق و عدالت بود. (شریفی، ت. ۱۳۹۳)

نظامی با نوآوری در سبک داستان‌سرایی و استفاده از تصویرسازی‌های خلاقانه، نقش بزرگی در تحول شعر فارسی داشت. او پایه‌گذار بسیاری از اصول داستان‌سرایی در شعر فارسی بود و تأثیر او بر شاعران پس از خود همچون جامی و امیرخسرو دهلوی انکارناپذیر است. آثار نظامی نه تنها در ادبیات فارسی بلکه در ادبیات جهانی نیز تأثیرگذار بوده است.

مقدمه :

در مقدمه کتابی درباره نظامی گنجوی، می‌توانید با طرح موضوعات کلیدی و اهمیت آثار او در ادبیات فارسی شروع کنید. نظامی گنجوی، شاعر بزرگ حماسه‌سرا و داستان‌پرداز ایرانی، یکی از برجسته‌ترین چهره‌های ادبیات فارسی به شمار می‌رود. وی با استفاده از زبان شیرین و تصاویری بدیع در اشعار خود، داستان‌های عاشقانه، حکایات عرفانی، و مفاهیم اخلاقی را با هنری مثال‌زدنی به تصویر کشیده است. در این کتاب، قصد داریم به بررسی زندگی، آثار و میراث جاودان نظامی بپردازیم تا تأثیر عمیق او بر ادبیات فارسی و جهانی را بازشناسی کنیم. (ابراهیمی، ع. ۱۳۹۰)

آثار نظامی، همچون گوهری درخشان در تاریخ ادب فارسی، تأثیر ماندگاری بر سبک شعری و داستان‌سرایی داشته‌اند. او با خلق آثاری چون "خسرو و شیرین"، "لیلی و مجنون" و "هفت پیکر"، روایتی نوین و منحصر به فرد از عشق، حکمت و فلسفه زندگی ارائه داده است. این داستان‌ها علاوه بر ارزش ادبی، بازتاب‌دهنده مفاهیم عمیق اجتماعی و انسانی هستند که نظامی با تبحری خاص در قالب داستان و شعر به تصویر کشیده است. نظامی علاوه بر جنبه‌های داستانی، در آثار خود به مسائل اخلاقی و اجتماعی نیز توجه ویژه‌ای دارد. او با استفاده از نمادها و تمثیل‌ها، به نقد نابرابری‌ها و ظلم در جامعه پرداخته و مخاطبان خود را به سوی عدالت و اخلاق دعوت می‌کند. این ویژگی‌ها او را از شاعران هم‌عصرش متمایز می‌سازد و جایگاه والایی به او در تاریخ ادبیات فارسی بخشیده است. در این کتاب، با نگاهی دقیق‌تر به زندگی و آثار نظامی گنجوی، سعی خواهیم کرد تا علاوه بر تحلیل مفاهیم ادبی و فلسفی، به تأثیر گسترده او بر ادبیات فارسی

و جهانی نیز بپردازیم. بررسی تأثیرات او بر شاعران پس از خود و نحوه ترجمه و استقبال از آثارش در دیگر فرهنگ‌ها، از دیگر موضوعات محوری این کتاب است. با این رویکرد، امیدواریم به شناخت بهتری از این شاعر بزرگ و میراث ارزشمند او دست یابیم. مقدمه کتاب درباره نظامی گنجوی و آثار او می‌تواند با تأکید بر اهمیت این شاعر بزرگ در ادبیات فارسی و جهانی آغاز شود:

نظامی گنجوی، شاعری بی‌همتا در ادب فارسی، یکی از برجسته‌ترین و تأثیرگذارترین چهره‌های تاریخ ادبیات است که با خلق آثار برجسته و پرمفهوم، نقشی عمیق در گسترش و تحول شعر فارسی ایفا کرده است. او با تلفیق داستان‌سرایی عاشقانه، حکمت و عرفان در آثار خود، توانست دنیای شعر فارسی را به سطح جدیدی از خلاقیت و زیبایی برساند. نظامی نه تنها در ایران، بلکه در سراسر جهان به عنوان یکی از بزرگ‌ترین شاعران شناخته می‌شود و تأثیرات او بر ادبیات جهانی مشهود است.

هدف از نگارش این کتاب، بررسی زندگی، آثار و جایگاه نظامی در تاریخ ادبیات فارسی و جهانی است. این کتاب تلاش می‌کند تا با مرور زندگی شخصی و فکری این شاعر بزرگ، زمینه‌های شکل‌گیری اندیشه‌های او را روشن کند و آثار برجسته‌ای چون "خسرو و شیرین"، "لیلی و مجنون" و "هفت پیکر" را از منظرهای مختلف ادبی و اجتماعی مورد تحلیل قرار دهد. همچنین در این اثر، به تأثیرات عمیق نظامی بر ادبیات پس از خود و نقش او در تداوم داستان‌سرایی در شعر فارسی پرداخته شده است.

نظامی گنجوی به عنوان شاعری اخلاق‌مدار و عرفانی، مفاهیم عمیقی از انسانیت، عشق، عدالت و معرفت را در قالب داستان‌های جذاب و شیوا به تصویر کشیده است. او در دوران خود توانست با بهره‌گیری از زبان فارسی، اشعاری سرشار از تصویرسازی‌های زیبا و پیچیده خلق کند که هنوز هم پس از قرن‌ها، برای خوانندگان و پژوهشگران جذاب و قابل تأمل است. آثار او نه تنها داستان‌هایی عاشقانه بلکه سفری به دنیای درونی انسان و مفاهیم اخلاقی است. (ابراهیمی، ع. ۱۳۹۰)

امید است که این اثر بتواند دریچه‌ای جدید به زندگی و آثار این شاعر بزرگ بگشاید و الهام‌بخش نسل‌های جدید در شناخت و بهره‌برداری از فرهنگ و ادبیات غنی ایرانی باشد. (معصومی، ج. ۱۳۹۷)

تولد و کودکی تحصیلات و تأثیرات فکری:

نظامی گنجوی، یکی از بزرگ‌ترین شاعران ادب فارسی، با زندگی و تحصیلات خود تأثیرات عمیقی بر شعر و ادب پارسی داشته است. بررسی دوران تولد و کودکی او، همچنین تحصیلات و تأثیرات فکری که او در طول زندگی‌اش از محیط‌های مختلف فرهنگی و علمی کسب کرده، می‌تواند به فهم بهتر شخصیت این شاعر بزرگ کمک کند. نظامی گنجوی با نام اصلی "الیاس بن یوسف"، در حدود سال ۵۳۵ هجری قمری در شهر گنجه به دنیا آمد. گنجه در آن دوران یکی از شهرهای مهم فرهنگی و ادبی در منطقه قفقاز بود که تحت تأثیر تمدن ایرانی-اسلامی قرار داشت. این محیط فرهنگی غنی، زمینه‌ساز پرورش استعدادهای ادبی نظامی ش نظامی در خانواده‌ای متوسط و فرهنگی متولد شد. هرچند اطلاعات دقیقی از خانواده او در دست نیست، اما به نظر می‌رسد که خانواده او با علم و دانش پیوند نزدیکی داشتند. وجود این فضای فرهنگی در خانواده، نقش مهمی در تربیت فکری و علمی نظامی ایفا کرده است.

نظامی از کودکی به یادگیری و مطالعه علاقه‌مند بود. او از همان سنین کودکی با ادبیات و شعر فارسی آشنا شد و استعداد خارق‌العاده‌ای در این زمینه نشان داد. این آشنایی اولیه با ادبیات، پایه‌گذار زندگی آینده او به عنوان یکی از بزرگ‌ترین شاعران فارسی‌زبان ش نظامی در سنین جوانی به تحصیلات رسمی پرداخت. او علوم مقدماتی مانند خواندن و نوشتن، قرآن، فقه و حدیث را در محیطی مذهبی و فرهنگی یاد گرفت. این دوره‌های ابتدایی آموزشی تأثیر قابل توجهی بر شخصیت مذهبی و عرفانی او گذاشت.

در دوران جوانی، نظامی به تحصیل علوم دینی و فلسفی پرداخت. او با مطالعه متون مقدس و آثار فیلسوفان مسلمان مانند ابن‌سینا و فارابی، با مفاهیم عمیق فلسفی و عرفانی آشنا شد. این مطالعات بر ذهنیت فلسفی و عمیق او در سرودن اشعارش تأثیر بسزایی داشت. (ابراهیمی، ع. ۱۳۹۰)

نظامی همچنین به شدت تحت تأثیر عرفان اسلامی قرار داشت. او با خواندن آثار صوفیان و عرفای بزرگ مانند ابوسعید ابوالخیر و عطار، به یک بینش عرفانی دست یافت که در بسیاری از اشعارش به وضوح دیده می‌شود. عرفان نقش مهمی در شکل‌گیری دیدگاه او به زندگی، عشق و انسان داشت.

یکی از مهم‌ترین بخش‌های تحصیلات نظامی، آشنایی او با شعر فارسی بود. او با خواندن آثار شاعرانی همچون فردوسی، سنایی، و خاقانی، با سبک‌های مختلف شعری آشنا شد و شروع به سرودن شعرهایی در قالب‌های مختلف کرد. تأثیر این شاعران در سبک و زبان شعری نظامی مشهود است. (شریفی، ت. ۱۳۹۳)

حکمت و فلسفه نیز از دیگر حوزه‌های مطالعاتی نظامی بود. او از آثار فلسفی و حکمی بهره بسیاری برد و مفاهیم عمیق حکمت را در اشعار خود جای داد. آثار او مملو از پند و اندرزهای حکیمانه است که نشانه‌ای از تأثیر فلسفه بر فکر و بیان شعری اوست.

نظامی علاوه بر تسلط بر زبان فارسی، به زبان عربی نیز تسلط داشت. او از منابع عربی در زمینه‌های دینی، علمی و فلسفی بهره فراوان برد و این دانش عمیق از زبان و ادبیات عربی به او کمک کرد تا اشعار پیچیده‌تری سروده و مفاهیم دقیق‌تری بیان کند.

نظامی از تاریخ و اساطیر ایرانی نیز الهام فراوان گرفت. آشنایی او با تاریخ ایران باستان و داستان‌های شاهنامه فردوسی، زمینه‌ساز خلق آثاری مانند "اسکندرنامه" شد که در آن از تاریخ و افسانه‌های ایرانی به بهترین شکل بهره برده است.

یکی دیگر از حوزه‌های مطالعاتی نظامی، نجوم بود. او با علم نجوم و ستاره‌شناسی آشنایی داشت و در برخی از آثارش به این دانش اشاره‌هایی کرده است. آشنایی با نجوم به او کمک کرد تا تصاویری زیبا و دقیق از جهان هستی در اشعارش به تصویر بکشد.

نظامی به طور گسترده در زمینه‌های ادبی و بلاغت نیز تحصیل کرد. او با مطالعه آثار بلاغی و ادبیات کلاسیک، توانست سبک و زبانی خاص و منحصربه‌فرد در شعر فارسی ایجاد کند که با استفاده از آرایه‌های ادبی همچون تشبیه، استعاره و مجاز، داستان‌هایش را زنده و ملموس کند. ادبیات عرب نیز نقش مهمی در شکل‌گیری ذهنیت شعری نظامی داشت. او با خواندن آثار شاعران برجسته عرب مانند متنبی و معری، زبان و سبک‌های شعری آن‌ها را آموخت و توانست برخی از فنون شعری آن‌ها را در اشعار فارسی خود به کار ببرد. مجموعه مطالعات گسترده نظامی در حوزه‌های مختلف علمی و ادبی، از او شخصیتی جامع‌الاطراف و فکری متعالی ساخت. او نه تنها شاعری با استعداد بود، بلکه دانشمندی با آگاهی از علوم مختلف که توانست این دانش را به

بهترین نحو در شعرهای خود به کار برد و آثاری بی نظیر در ادب فارسی به یادگار بگذارد. (یزدان‌پناه، ف. ۱۳۹۲)

زندگی شخصی و اجتماعی:

زندگی شخصی و اجتماعی نظامی گنجوی، شاعر بزرگ قرن ششم هجری، به عنوان یکی از چهره‌های برجسته ادب فارسی، همواره مورد توجه و بحث بوده است. نظامی در طول زندگی خود چندین بار ازدواج کرد. مهم‌ترین همسر او "آفاق"، دختری از نژاد ترکمان بود که نظامی علاقه عمیقی به او داشت. عشق او به آفاق الهام‌بخش سرودن بسیاری از اشعار عاشقانه او شد. پس از مرگ آفاق، نظامی در اشعارش بارها به اندوه و فقدان او اشاره کرده و این موضوع به یکی از موضوعات مهم اشعارش تبدیل شده است.

حاصل ازدواج نظامی با آفاق، پسری به نام "محمد" بود. نظامی علاقه بسیاری به فرزندش داشت و او را با عاطفه و محبت تربیت کرد. این محبت پدرانه در برخی از آثار او نیز انعکاس یافته است. نظامی در سروده‌های خود بارها به پند و اندرز به فرزندش پرداخته و ارزش‌های اخلاقی و تربیتی را به او انتقال داده است. نظامی گنجوی در دوران زندگی خود به عنوان شاعری صاحب‌نام و استاد شناخته می‌شد. او در دربار شاهان و امیران عصر خود حضور نداشت، بلکه بیشتر زندگی خود را در شهر گنجه به صورت مستقل و در آرامش سپری کرد. او تمایلی به حضور در دربارها نداشت و همین باعث شد که زندگی‌اش نسبت به بسیاری از شاعران هم‌عصر خود از جنبه‌های تجملی فاصله بگیرد. نظامی گنجوی به عنوان یکی از بزرگ‌ترین شاعران فارسی‌زبان، در موقعیتی اجتماعی خاص قرار داشت که او را از بسیاری از شاعران هم‌دوره‌اش متمایز می‌کرد. هرچند او از جایگاه والایی در ادب و شعر برخوردار بود، اما برخلاف بسیاری از شاعران دیگر، به دربارهای شاهان و امیران وابسته نبود و به دور از زندگی درباری به خلق آثار خود پرداخت. این استقلال فکری و مالی، یکی از ویژگی‌های برجسته موقعیت اجتماعی او بود. (معصومی، ج. ۱۳۹۷)

نظامی برخلاف بسیاری از شاعران هم‌عصر خود که در دربارهای شاهان مشغول بودند، بیشتر زندگی خود را در گنجه گذراند و از توجه خاصی به دربارها پرهیز کرد. او تمایلی به حضور در دستگاه‌های حکومتی نداشت و همین امر باعث شد که اشعارش به واقعیت‌های زندگی عادی مردم نزدیک‌تر باشد. این فاصله از دربار، او را به عنوان فردی مستقل و متفکر معرفی می‌کرد که از نفوذ و تأثیرپذیری‌های سیاسی و درباری دور بود. (ابراهیمی، ع. ۱۳۹۰)

با این حال، نظامی گنجوی به عنوان شاعری مشهور و پرآوازه، همواره مورد احترام و توجه بزرگان و امیران زمان خود قرار داشت. بسیاری از امیران و حاکمان وقت از او درخواست می کردند تا آثارش را به آنها تقدیم کند، اما نظامی به ندرت به چنین درخواست‌هایی پاسخ می داد. او ترجیح می داد آثار خود را به مردمان و جامعه عرضه کند و از این رو، اشعارش حاوی مضامین اجتماعی، اخلاقی و انسانی است.

نظامی همچنین به واسطه ارتباط نزدیک با مردم و تأثیرپذیری از شرایط اجتماعی زمانه، به مسائلی مانند عدالت، ظلم، عشق و مفاهیم اخلاقی پرداخته است. در داستان‌هایی همچون "خسرو و شیرین" و "لیلی و مجنون"، نظامی به موضوعاتی اجتماعی و انسانی می پردازد که نشان دهنده توجه او به مسائل روزمره جامعه و انسانیت است. این موضوعات در اشعار او باعث شد که او نه تنها در دوران خود، بلکه در طول تاریخ به عنوان شاعری انسان دوست و اخلاق گرا شناخته شود.

یکی از ویژگی‌های بارز نظامی، ارتباط نزدیک او با مردم و اجتماع بود. او زندگی ساده و بی آلاچی داشت و به دور از زرق و برق‌های درباری، با مردم عادی جامعه هم‌زیستی داشت. این نزدیکی به مردم و دوری از دربار باعث شد که اشعارش حاوی مضامین اجتماعی و اخلاقی باشد که به واقعیت‌های زندگی عادی مردم نزدیک‌تر است. نظامی گنجوی به عنوان یکی از بزرگ‌ترین شاعران فارسی‌زبان، در موقعیتی اجتماعی خاص قرار داشت که او را از بسیاری از شاعران هم‌دوره‌اش متمایز می کرد. هرچند او از جایگاه والایی در ادب و شعر برخوردار بود، اما برخلاف بسیاری از شاعران دیگر، به دربارهای شاهان و امیران وابسته نبود و به دور از زندگی درباری به خلق آثار خود پرداخت. این استقلال فکری و مالی، یکی از ویژگی‌های برجسته موقعیت اجتماعی او بود.

نظامی برخلاف بسیاری از شاعران هم‌عصر خود که در دربارهای شاهان مشغول بودند، بیشتر زندگی خود را در گنجه گذراند و از توجه خاصی به دربارها پرهیز کرد. او تمایلی به حضور در دستگاه‌های حکومتی نداشت و همین امر باعث شد که اشعارش به واقعیت‌های زندگی عادی مردم نزدیک‌تر باشد. این فاصله از دربار، او را به عنوان فردی مستقل و متفکر معرفی می کرد که از نفوذ و تأثیرپذیری‌های سیاسی و درباری دور بود. با این حال، نظامی گنجوی به عنوان شاعری مشهور و پرآوازه، همواره مورد احترام و توجه بزرگان و امیران زمان خود قرار داشت. بسیاری از امیران و حاکمان وقت از او درخواست می کردند تا آثارش را به آنها تقدیم کند، اما نظامی به